DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
DE
TYMPANITIDE,

QUAM
ANNUENTE INCLYTA
FACULTATE MEDICA
IN
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
UNIVERSITATE
VINDOBONENSI
PRO
DOCTORATUS LAUREA
PUBLICÆ DISPUTATIONI
EXPONIT

JOSEPHUS DE FLÜE,
HELVETO - SUBSYLVANUS.

Diſputabitur in Univerſitatis Palatio
Hora die Menſis An. MDCCLXXXIII.

VIENNÆ,
TYPIS CHRISTIANI FRIDERICI WAPPLER.

REVERENDISSIMO

AC

PERILLUSTRI

DOMINO DOMINO

NICOLAO DE FLÜE

AUREI CALCARIS

EQUITI ETC.

PATRUO OPTIMO

DE

ME STUDIISQUE MEIS MERITISSIMO

SACRUM.

TYMPANITES.

DEFINITIO.

Tympanites eſt intumeſcentia totius abdominis, levis & elaſtica, ad pulſationem ſonum edens. Sat improprio nomine vulgo Germanis Windwaſſerſucht appellatur. Apud varios Medicos autem varia obtinuit nomina: *Hippocrati* (*a*) hydrops ſiccus & flatulentus vocatur. *Galeno* (*b*) & *Tralliano* (*c*) tympania nominatur. *Sennerto* tympanita audit. *Frommanno* apud *Bonetum* tympanias dicitur.

Swieten IV. p. m. 170. 171.

(*a*) Coac. præn. Nro. 458. & aph. 4. Nro. 11.

(*b*) Comm. de victu in acutis.

(*c*) Libr. 3.

DIFFERENTIA.

Differt a meteoriſmo, quod in hoc adſit intumeſcentia elaſtica præcordiorum, non totius abdominis, uti in tympanitide. *Sauvages* (*a*) etiam in eo diſtinguit, quod meteoriſmus ſit ægritudo acutiſſima, & ſæpe accidens aliorum morborum; tympanites vero licet doloribus colicis initio ſaltem ſtipetur, morbus ſit chronicus.

Differt a colica flatulenta, in hac enim volumen totius abdominis minime eſt adauctum; & morbus eſt acutiſſimus in paroxyſmo. *Sauvages* (*b*).

Differt ab aſcite; 1*mo* quod in tympanitide ad pulſationem ſonus inſtar tympani audiatur, qui in aſcite non auditur. 2*do* in tympanitide conſtanter prominet abdomen verſus umbilicum in quocunque ægri ſitu; quod in aſcite non obtinet. 3*tio* in tympanitide æger ad ſtateram levis eſt, cum e contra in aſcite ægri ob collectam aquam pondus inſigne habeant. *Van Swieten* (*c*). [illegible] p. 172.

SE-

(*a*) Noſ. meth. T. 2. p. 514.

(*b*) ibidem.

(*c*) Comm. in Herm. Boerh. aph. T. 4. p. 172. edit. Hildb.

[illegible] p. 172.
[illegible]

SEDES.

Communis olim fuit opinio tympanitidem adeſſe, dum aër in cavo abdominis hæreret; ut videre eſt apud *Aretæum*, aliosque veteres auctores, inter quos ſolus *Duretus* ſedem mali non abdominis, ſed inteſtinorum ac ventriculi cavum, fere ſemper eſſe ſtatuit. Apud *Schenckium*. *Bonetum*, *Mangetum*, aliosque caſuum anatomicorum collectores ſedes hujus mali potiſſimum in cavo ventriculi & inteſtinorum fuit reperta. Tympanitidem ortam ab aëre in cavo abdominis hærente in dubium revocat *Cel. Littre* (*a*); cujus ſententiam omnino probat *Cel. de Haen* (*b*). Verum non videtur omnino negari poſſe, quod tympanites quandoque in cavo abdominis inventus fuerit. Hoc enim revera contigiſſe legitur apud *Heiſterum* (*c*), apud *Cel. Combaluſier* (*d*), & apud alios. Aſt tympanitidem abdominalem rarum eſſe morbum teſtatur longa doctus experientia *Heiſterus*. Licet *Cel. Lieutaud* (*e*) moneat non raro aërem in cavo abdominis reperiri,

(*a*) Mem. de L'acad. R. des ſcien. 1713.
(*b*) Rat. med. part. 2. p. 65. & ſeq.
(*c*) Med. chirurg. und. anat. Wahrnem p. 28.
(*d*) Pneumato - patholog. p. 33.
(*e*) Precis de med. pratiq. p. 362.

riri, ſed ordinario ſimul in inteſtinis deprehendi. Unicum caſum vidit idem auctor (*a*) in quo aër in ſolo abdominis cavo continebatur, & inteſtina aëre non diſtenta videbantur.

DIVISIO.

Perpenſis iis, quæ nunc de ſede materiei tympanitidis dicta fuerunt, patet non adeo inepte ratione ſedis dividi poſſe in tympanitidem *inteſtinalem* & *abdominalem*. Hæc ab illa diſtinguitur in eo, quod in eadem ſonitus ſit evidentior, quam in inteſtinali; tumor æquabilior ad attactum perceptus; emiſſio flatuum rarior, ægrumque minus levans; dolores abdominis in hac ſpecie magis ad exteriora referuntur; alvus minus pertinaciter clauſa; cum actio inteſtinorum hic non ita lædatur, uti in priori ſpecie. vid. p. 178.

Sed præter haſce duas ſpecies datur & alia, quæ ab emphyſemate inteſtinorum cæterorumque abdominis viſcerum dependere putatur. Vera in inteſtinis humanis emphyſemata obſervavit *Cl. Duvernoy* (*b*). Hæc ſpecies apud *Cel. Combaluſier* (*c*) *Tym-*

(*a*) Ibid.

(*b*) Act. acad. Petrop. T. 5. p. 213.

(*c*) Pneumatopath. Nro. 122. & 152.

Tympanites enterophyſodes audit. Dignoſcitur ex inæquali tumore abdominis aliunde tympanitici; maxime vero ex conjunctis plerumque pneumatocele, pneumatomphalo (*a*).

Inſuper ratione ſedis alia adhuc tympanitidis ſpecies ab obſervatoribus notata legitur: videlicet ſi ab aëre in utero contento oriatur conſtans, permanensque tumor levis, elaſticus, uteri figuram & ſedem referens in mulierum hypogaſtrio. Hæc ſpecies diverſa etiam a Medicis obtinuit nomina: *Phyſometra* a *Sauvagio* (*b*); *Tympanites uteri* ab *Aſtrucio* (*c*); *inflatio uteri* a *Sennerto* nominatur. Hanc ſpeciem in *ſiccam* & *humidam* diſpeſcunt; prout vel aër ſolus, vel cum aqua in utero contentus eundem in tumorem elevat. [illegible] iv. p. 154. 155. & p. 172.

Inter haſce tympanitidis ſpecies ſolummodo de tympanitide inteſtinali, utpote omnium frequentiſſima, hic præcipue ſermo erit; alias utpote minus frequentes ob brevitatem, quam tempus & circumſtantiæ me obſervare jubent, hic leviter ſolum attingere debui.

(*a*) Noſ. meth. T. 2. p. 516.

(*b*) Ibid. p. 512.

(*c*) De morb. uteri L. 2. c. 9.

SYMPTOMATA.

1*mo.* Incipit plerumque a borborygmis, qui ab aëre a quacunque cauſa in inteſtinis extricato, & ſubito, poſt ſolutum ſpaſmum, locum mutante oriuntur.

2*do.* Dolores abdominis pertinaces, qui in initio plerumque ad umbilicum, deinde ad totum abdominis ambitum referuntur. Hi dolores a diſtentis ab aëre contento inteſtinis plerumque initio tenuibus dependent; malo autem progrediente inteſtina craſſa ſimiliter afficiuntur. Aſt malo provecto extenſis jam valide inteſtinis, nec amplius ſe contrahere valentibus dolor ceſſat, paralyticis jam redditis fibris muſcularibus inteſtinorum. Swiet. l. c. p. 176.

3*tio.* His accedit dolor lumborum; ſi enim valde intumuerint inteſtina, meſenterium neceſſario diſtrahitur; ſi in tenuibus inteſtinis malum hæſerit, meſocolon vero, ſi in craſſis: verum & meſenterium & meſocolon, uti ex anatomicis notum eſt, lumbis annectuntur; unde ab horum diſtractione dolor ad lumbos refertur. Hinc bene notavit Hippocrates (*a*) *quibus tormina & circa umbilicum labores, lumborum dolor, qui neque medicamento purgante, neque alias ſolvitur, in hydropem*

(*a*) Aph. 2. ſect. 4. charter T. 9. p. 138.

pem ſiccum firmatur. Et alibi (*a*) *dolor ſupra umbilicum, & lumborum dolor, ſi medicamentis non ſolvantur, in hydropem ſiccum deſinunt.* Swieten iv. p. 174

4to. *Tumor utricularis totius abdominis renitens, ad ſenſum levis, conſtanter ſurſum, & verſus umbilicum prominens, percuſſione facta tinniens, preſſus mox ſe attollens, ructu, borborygmis, & contumaci ut plurimum ventris adſtrictione ſtipatus, a flatibus oriundus.* Ita definivit tympanitidem *Cel. Combaluſier* (*b*) & hæc definitio apprime convenit tympanitidi inteſtinali; in qua ſpecie abdomen haud æquabiliter extenditur, utpote eminentiis pluribus, iisdemque globoſis & oblongis inæquale, uti legitur in hiſtoria ſexennis pueri apud *Cl. de Haen* (*c*). Sectio cadaveris ejusdem pueri demonſtravit hanc inæqualitatem dependere ab expanſis inteſtinis hinc plus, illinc minus dilatatis & impletis. Aëris enim immenſa copia & multum durarum fæcum, eadem explebant. (*d*). Tumor hic quandoque in magnam molem aſſurgit, deinde absque ulla eva-

(*a*) Coac- præn. Nro. 305. charter T. 8. p. 869.

(*b*) Pneumatopath. p. 23.

(*c*) Rat. med. T. 4. c. 3. p. 60.

(*d*) Ibid. p. 61.

evacuatione facta gradatim ſubſidet, ita tamen ut nunquam penitus detumeſcat, uti notatum legitur in hiſtoria puellæ 22. annorum (*a*); idem quoque legitur in hiſtoria pueri ſexennis ſupra citata ex *Cel. de Haen.*

5to. Pertinax alvi conſtipatio; quæ notatur in hiſtoriis pueri & puellæ mox citatis, & in definitione *Cl. Combaluſier* ſuperius allegata legitur. Alvus autem ut plurimum inhoc morbo adſtricta manet, cum inteſtina ab aëre diſtendente diſtracta aut ita debilitentur, ut functiones ſuas exercere amplius nequeant, aut paralytica plane reddantur. Hanc ob rationem collectæ, retentæ, induratæ fæces, tactum exhibent, quaſi pilas protuberantes variis in locis, præcipue in utroque abdominis latere (*b*). Tumores illi cum tumoribus ſchirroſis glandularum abdominalium minime ſunt confundendi.

6to. Urina in malo provecto parca; diſtenta enim & inflàta multum inteſtina comprimunt renes & ureteres, ita ut ſecretio & excretio urinæ turbetur.

7mo. Difficilis reſpiratio, dum nempe immaniter diſtento abdomine cavum thoarcis arctatur, uti in ſexennis pueri paulo an-

---

(*a*) Med. eſſays T. 1. Nro. 31. p. 296.
(*b*) Med. eſſays loc. ſupra cit.

ante memorati caſu contigit, idem notavit etiam *Hippocrates* (*a*) dicens: *orthopnœam facit hydrops ſiccus.* Swieten IV. p. m. 174.

CAUSÆ.

1*mo.* *Proxima.*

Eſt vis contractilis inteſtinorum ita imminuta, ut aëri in iisdem expanſo cedere debeant, ſicque magis magisque dilatari. *Si enim ita perierit vis contractilis inteſtinorum, ut plane ſit iners; ſi continuo a prava diæta inteſtina diſtendantur, diſtentaque maneant; erit demum ex proegumena & pracatarctica cauſa combinata, cauſa proxima nata, nempe ipſa tympanites* (*b*) *Cl. de Haen.*

2*do.* *Remotæ.*

A. Proegumena.

Conſiſtit in imminuta vi contractili inteſtinorum; aër in tubo alimentari contentus nitens diſtrahere inteſtina, dum rareſcit, & vis contractilis inteſtinorum, quæ dilatationi huic reſiſtit, tanquam binæ po-

(*a*) Nro. 424. Charter T. 8. p. 877.

(*b*) Rat. med. T. 4. c. 3. p. 65.

potentiæ ſibi invicem oppoſitæ a *Cel. Littre* (*a*) fuerunt conſideratæ. In ſanitate vis contractilis inteſtinorum prævalet. Si vero a quacunque cauſa debilitatur vis, qua inteſtina contrahuntur, cedent aëri ſe expandenti, ſicque poterit naſci tympanites. Unde poſt morbos longos debilitatis ſolidis corporis partibus ſequi ſolet; hinc viri hypochondriaci & fœminæ hyſtericæ; nephritici & podagrici; ii, qui alvo ſegni laborant, & quorum ſanguineæ evacuationes ſuppreſſæ ſunt, maxime flatulentiis & tympanitidi, quarum hæc ultimus gradus eſt, ſunt obnoxii (*b*).

B. Procatarcticæ.

Frequentiores ſunt 1*mo*. *Ingeſta cruda*, *flatulenta*. Demonſtravit *Cel. Hales* (*c*) aërem inhærere corporibus, & notabilem ſatis partem molis eorundem conſtituere; eundemque aërem denuo inde ſeparari, quando partium inter ſe nexus per ignem, fermentationem, putredinem, efferveſcentiam, aliaſue cauſas tollitur vel minuitur: monſtravit pariter aërem, ſe-

(*a*) Mem. de L'acad. R. des ſcien. 1713. Swiet. 174 175

(*b*) Lieutaud precis de med. pratiq. p. 369.

(*c*) Vegetable ſtatick. Chap. 6. p. 309.

ſeparatum a corporibus, elaſticum reddi, atque denuo ab aliis corporibus reſorptum elaſticitate privari. Obſervavit etiam, vapores aqueos elaſticitatem minuere, ſive ex pura aqua nati ſint, ſive ex animalium corporibus exhalent. Si jam conſideratur digeſtionis tempore reſolvi alimenta; quædam ex illis in fermentationem, alia in putredinem vergere; neceſſario ſequitur aëris ſeparatio ab ingeſtis; qui niſi iterum reſorbeatur, & privetur ſic elaſticitate per vapores calidos, ex arteriis ultimis in cava ventriculi & inteſtinorum exhalantes, diſtendet hæc viſcera, & quidem tanto magis, quanto plus aëris ingeſta continebunt, & quanto hæc viſcera minus firma erunt, adeoque expanſioni aëris minus reſiſtere poterunt.

2*do. Spaſmi hyſterici.* Acre irritans inteſtinum ſic poteſt ſtringere inteſtini locum, cui applicatur, ut nihil tranſire poſſit; quod dum in pluribus locis ſimul fit, interceptus aër expanditur, & inteſtini cavum dilatat quam maxime. Idem in hyſtericis & hypochondriacis ab animi affectibus fieri, omnibus notum eſt. Aſt ſi ſimiles cauſæ vel validiſſimæ fuerint, vel frequenter repetitæ, aut diuturnæ, perit vis contractilis inteſtinorum, vel ſaltem adeo debilis fit, ut aëris rarefactio ſemper prævaleat, & tunc tympani-

nites adeſt, qui *Tympanites ſpaſmodicus* audit (*a*).

3*tio*. *Defectus bilis.* *Boerhaave* (*b*) poſt veteres docuerat ex defectu bilis in inteſtina delatæ facile tympanitidem naſci; idem obſervatione confirmavit *Cel. de Haen* (*c*). Bile enim deficiente, inteſtinis deeſt neceſſarius, quo & agant, & ſe exonerent, ſtimulus. Ergo expanduntur; & perſeverante, aut continuo repetente, eadem expanſione, fibræ eorum demum fere paralyticæ fiunt, nec niſi duplicata vi reſpirationis, aut validorum purgantium ſtimulo, commoventur ad evacuationem. Evacuata autem hæc inteſtina vix conciduut, quum vi contractili amiſſa, mox aëre extendantur, fæcibus dein tempore accumulatis, immanius turgeant, atque ita ad exonerandum ſeſe, vi indigeant validiore, quam antea. Hinc patet, quare non raro icterum tympanitis excipiat.

4*to*. *Febres intermittentes male curatæ.* Caſum ſexagenariæ hyſtericæ per hydragoga & kinkinam ſanatæ, cui poſtea tympanites ſupervenit, refert *Cel. Sauva-*

(*a*) Pomme eſſay ſur les vapeurs obſ. 14. 15.

(*b*) Iuſtit. med. §. 817.

(*c*) Rat. med. T. 4. c. 3.

vages (*a*). Alius alibi (*b*) legitur caſus puellæ poſt febrim tertianam male tractatam Tympanitidis morbo affectæ. Forte ob natas a mala medela hepatis obſtructiones, indeque natum in inteſtinis bilis defectum.

5to. Iteratæ colicæ & ileus. Obſervationem tympanitidis poſt ileum natæ refert *Cel. de Haen* (*c*). Nec captu difficile, quare poſt ileum ſequatur tympanitis. In ileo enim cum alvus diu pertinaciterque clauſa maneat, inteſtina ita diſtenduntur, ut, debilitata vi contractili, aëri in inteſtinis expanſo cedere debeant, ſicque tympanitidem exhibere. Colicæ iteratæ ob ſpaſmos concomitantes, diu durantes, aut ſæpe repetitos, tympanitidem excitare poſſunt. Vide ſupra Nro. 2.

6to. Inflammatio inteſtinorum. In eorum enim inflammatione, pars inteſtini, quæ loco inflammato altior eſt, immaniter diſtenditur, inflatur, dilaceratur; cum dolore acutiſſimo: verum nimia diſtractio rupturæ proxima pro effectu ſuo relinquit debilitatem nimiam. Imo dolor ingens diuturnus, & quidquid diſtrahendo aut di-

(*a*) Noſ. meth. T. 2. p. 517.

(*b*) Med. eſſays loc. ſupra citat.

(*c*) Rat. med. T. 2. p. 517.

diſtorquendo nervos lædere poteſt, paralyſin inducere valet (*a*). Inducta autem per nimiam diſtractionem aut nimia debilitate, aut paralyſi inteſtinorum, eorundem actio muſcularis ita enervabitur, ut vim aëris ſeſe expandentis cœrcere nequeat. Swieten iv p. m. 173. 174. 175.

7*mo*. *Vermes*. Unde oritur tympanites *Cel. de Meyſerey* (*b*); eſtque ille, qui febres verminoſas ſæpius comitatur, aut qui a vermibus fovetur. Diſtinguitur hæc ſpecies ab aliis per ſigna vermium.

DIAGNOSIS. id. p. 8.

Hanc determinat 1*mo* Cauſæ prægreſſæ tympanitidi preſertim efficiendæ idoneæ. 2*do* Symptomata ſoli tympanitidi propria. Quamvis omnia ſymptomata ſuperius enumerata ſuam conferant ſymbolam ad formandam diagnoſim, præcipua tamen, notante *Ill. van Swieten* (*c*), ſunt hæc bina: ſi abdomen percuſſum inſtar tympani reſonet, & ſi æger ad ſtateram levis ſit.

Diagnosis utriusque speciei id. Swieten iv. p. 178.

PROG-

(*a*) H. Boerh. aph. 1060.
(*b*) T. 3. Nro. 592.
(*c*) T. 4. p. 172.

PROGNOSIS.

1*mo*. Periculoſus admodum eſt morbus. Unde *Aetius* dixit: *eſt autem tympanites omnino periculoſus; minus eo aſcites: adhibetur enim in eo pertuſio ſive punctio, quam græci paracenteſin appellant, & reliquis quoque remediis promptius, quam ille, obedit.* *Cel. Lieutaud* (*a*) declarat tympanitidem morbum ſemper formidandum, quandoque longiſſimum, & ad remedia æque rebellem ac aſciten. Curatu ſemper difficilem morbum eſſe notant *Van Swieten* & *Sauvages*.

2*do*. Curatio impoſſibilis eſt, ſi nervorum meſentericorum & meſocolicorum paralyſis ſit irreparabilis; etenim in hoc caſu, licet omnis aër ac fœculenta materies expulſa fuerit, cauſa tamen aſſiduo renaſcens, dat, cum hac perſeverante prœgumena, ſemper novam cauſam proximam. Ita *Cel. de Haen* (*b*). Abſolute incurabilem tympanitidem amiſſo ab enormi dilatatione inteſtinorum tono pronunciat *Cel. Lieutaud* (*c*). Hinc

(*a*) Precis de med. pratiq. p. 361.

(*b*) Rat. med. T. 4. c. 3. p. 66.

(*c*) Loc. ſupra cit.

3*tio*, In tympanitide jam adulta ſi nulli flatus exeant, nulli borborygmi audiantur, malum eſt. Horum enim abſentia denotat paralyticas jam eſſe redditas fibras muſculares inteſtinorum, vel ſaltem per morbum ſic mutatas, ut functionibus ſuis exercendis ſint impares. Pro bono autem omine habetur, ſi borborygmos percipiat æger, cum ſignum dent inteſtina recuperaſſe, vel nondum penitus ſaltem amiſiſſe vim ſe contrahendi; unde poſtea copioſiſſimi flatus expelluntur, & tunc ſubſidet abdomen ſatis ſubito, licet quandoque poſtea intumeſcat denuo, donec tandem idoneis remediis adhibitis, inteſtina debitum robur acquirant, non amplius redeunte abdominis tumore: quemadmodum contigit puellæ poſt febrim tertianam male curatam tympanite correptæ (*a*): huic datis purgantibus fæces eliminabantur; ſed vix aliquid flatulenti; & parum mutabatur abdominis tumor: varia tentabantur remedia externa, & interna, ſed vix ullo cum ſucceſſu: alvus ſemper erat ſtricta, flatus nulli exibant. Tandem inceperunt murmura & borborygmi in abdomine; aliquid ſanguinis exivit ano; antea enim hæmorrhoidum fluxum paſſa fuerat; poſtea per biduum flatus ſurſum & deor-

(*a*) Med. eſſays T. 1. Nro. 31. p. 296.

deorſum tanta cum vi exibant, ut nemo ægrorum in eodem noſocomio decumbentium tolerare potuerit; abdomen detumeſcebat, & reddebatur mollius; pergebat flatuum exploſio, & quamvis tumor abdominis ſubinde rediret, datis corroborantibus adeo convaluit, ut duris laboribus ferendis par eſſet, & integra poſtea maneret ſanitas; licet plerumque nudis incederet pedibus, validos labores perficeret, nec exquiſito victu uteretur. Swieten/

4to. Conjunctus cum aſcite tympanites malus. *Aræteus* (*a*) omnes hydropes malos pronunciavit; ſed longe pejorem illorum permiſtionem dixit. Hac conjunctione difficiliorem tympanitidis curam reddi notavit etiam *Cel. Lieutaud* (*b*). Et non ſine ratione; etenim ſi tympanites aſciti jungatur, vel erit tympanites abdominalis ab aëre ex putreſcentibus aquis extricato & abdomen diſtendente, cujus ſigna alibi dicta ſunt; vel erit tympanites inteſtinalis ortus a debilitatis inteſtinis per longam macerationem in aquis cavo abdominali contentis. Jam qualiscunque fuerit ſpecies triſtem ſemper prognoſim facere debebit prudens medicus.

Swieten iv. p. 178.

(*a*) De cauſis & ſignis morb. diut. l. 2. c. 1. p. 49.

(*b*) recis de med. pratiq. p. 361.

5to. In hydropicis ſiccis urinæ ſtillicidia mala. Malæ etiam urinæ parva ſedimenta habentes Hippocrates (*a*) : hæc enim deſignant ventriculum & inteſtina inflata ſic comprimere renes & ureteres, ut ſecretio & excretio urinæ turbetur. Sed & ab eadem cauſa, ſi tympanites diu durat, certo huic jungitur aſcites notante *Cel. Lieutaud* (*b*).

6to. Tympanites ortus ab atrabile turgente, ab inteſtino a vermibus perforato, a gangræna inteſtinorum, lethalis ab omnibus pronunciatur. Swieten l.c. 178.

CURA.

Indicationes,

Sunt 1*mo* ſi ob atroces a diſtractione dolores orta fuerit, aut immineat, inflammatio inteſtinorum, hanc imminentem præcavere, aut jam præſentem tollere.

2*do.* Si alvus, ut plerumque contingere in hoc morbo ſolet, fuerit conſtipata; indicatio eſt eandem reſerare. Hiſce duabus indicationibus cura pallians abſolvitur.

3*tio.*

(*a*) Nro. 453. charter T. 8. p. 869.

(*b*) Loc. ſupra cit.

3*tio.* Indicatio eſt collecti in cavo inteſtinali aëris elaſticitatem deſtruere, & demum huic quemdam exitum parare.

4*ta.* Deinde indicatio eſt debilitata a diſtenſione inteſtina roborare.

Primæ indicationi ſatisfit per venæ ſectionem, quam in initio, ob dolores, calorem, tenſionem, inſtituendam eſſe ſaudet *Sauvages* (*a*). Profunt quoque in eundem ſcopum emollientia ore aſſumpta, & ano forma clyſmatis injecta. Notavit etiam *Ill. Van Swieten* (*b*), quod ſanguinis miſſio ſæpe uſum habeat, ut nata jam inflammatio in diſtentis flatu partibus, vel vicinis ab iisdem compreſſis, tollatur, vel caveatur futura. Aſt largam ſubitamque venæ ſectionem eo ſolo ſcopo factam, ut ſpaſmi in initio hujus morbi præſentes tollantur, reprobat; cum ab hac ſola cauſa convulſio naſci poſſit (*c*).

Secunda indicatio erat alvum Conſtipatam reſerare. Hoc autem obtinetur, dum morbus recens eſt clyſmatis laxantibus; & purgantibus mitioribus: qualia ſunt manna tamarindi, oleum amygdalarum, & ſimilia. *Sauvages* monet cavendum hic eſſe a catharticis, niſi mitiora

 ſint.

(*a*) Noſ. meth. T. 2. p. 514.

(*b*) Comm. in Boerh. aph. T. 2. p. 243.

(*c*) Ibidem.

ſint. *Cel. Hofmannus* etiam ſuſpectum habuit acriorum purgantium ſtimulum; laudat enim pilulas purgantes cum anodynis maritatas, dum ſimul ventrem camphora oleo amygdalarum ſoluta inungi jubet. Vera quidem hæc ſunt, ſi morbus recens ſit, metusque inflammationis & dolores adſint, aut ſi non turgeat tota inteſtinorum ſeries, ſed hinc inde conſtricta ſint inteſtina; a validioribus enim catharticis non ſine ratione metuitur tunc major conſtrictio in locis inteſtini coarctatis. Aſt inveteraſcente morbo, & calore, ſpaſmo, dolore imminutis, tunc cathartica fortiora, reſolventia, ac tonica tutius agunt. *Cel. Sauvages.* In eodem caſu ad alvum reſerandam conveniunt etiam enemata irritantia, usque ad fortiſſimum; imo ipſe fumus tabaci, quem etiam incaſſum adhibuit *Cel. de Haen* (*a*) in viro tympanitico a triennio, gravi demum ileo affecto, qui intra triduum exſpiravit.

Tertia indicatio erat collecti in cavo inteſtinali aëris elaſticitatem deſtruere, & demum huic quemdam exitum parare. Huic indicationi ſatisfit variis auxiliis tam externis, quam internis, inter auxilia interna, huic ſcopo inſervientia, plurimas lau-

(*a*) Rat. med. T. 2. p. 65.

laudes meruit ſpiritus ſulphuris per campanam, quem fortuitus caſus practicus docuit inſigniter in hoc morbo prodeſſe (*a*). *Grembſius* purgantibus hydragogis fruſtra tentaverat curare hunc morbum, poſtea fomentum ex urina pueri, & lapide prunellæ imperaverat, vix ullo modo ſperans de ſanatione morbi. Tandem petiit æger remedium, quo ſitim intollerabilem lenire poſſet. Habebat Medicus præ manibus ſpiritum ſulphuris per campanam, ejus portionem dedit inſtillandam aquæ fontanæ. Sitis non tantum ſedata fuit inde, ſed flatus copioſiſſimi eruperunt, venter detumuit; & integræ ſanitati fuit reſtitutus. Demonſtravit *Cl. Hales* (*b*) ſulphuris vaporem abſorbere potentiſſime aërem, ſive ejus elaſticitatem inſigniter minuere; ſed ſpiritus ſulphuris per campanam nihil aliud eſt, quam vapor ſulphuris condenſatus; ergo huic ſcopo ſatisfacere poterit. Si enim inteſtina nondum omnem ſuam vim perdiderunt; ſimul ac aëris elaſticitas hoc remedio minuitur, vis contractilis inteſtinorum prævalere incipit, & flatus expellit. Atque hoc contigiſſe videtur in caſu memorato, dum ſpiritus ſulphuris

(*a*) Combaluſier Pneumatopath. p. 455.

(*b*) Vegetable Staticks Chap. 6. p. 226.

per campanam cum aqua copioſa fuit exhibitus.

Inſuper ad expellendum in inteſtinis aërem contentum commendantur a Medicis remedia ſic dicta carminativa, interne & externe, adhibenda: qualia ſunt chamomilla, meliſſa, mentha, aniſum vulgare & ſtellatum, anethum, carvum, cuminum, coriandrum, fœniculum, & multa his ſimilia, quæ ipſa in ſubſtantia, aut quorum præparata variis formis interne propinantur, & externe applicantur. Hæc & ſimilia grata aromata videntur agere, fibras inteſtinorum leviter irritando, ſpaſmos leniores excitando; ſiquis enim ſpiritum aniſi, aliumve aromaticum, ſumpſerit, brevi ructum edet, licet antea nullos omnino flatus ſenſerit; unde apparet leni irritatione hæc prodeſſe poſſe, ut facti jam ſpaſmi ſolvantur, dum ab iisdem aſſumptis leniores, & illico fere evanidi ſpaſmi excitantur. Viderat enim *Ill. Van Swieten* (*a*) in vivis animalibus diſſectis, dum irritaret leniter inteſtina, ſpaſmum fieri in loco irritato, vel aliquando in loco vicino: ubi, vero in alio loco ſimilem irritatiunculam fecerat, vidit priorem ſpaſmum ceſſare, & ipſi ſimilem alio in loco naſci. Inter Carminativa non im-

(*a*) Comm. in Boerh. aph. §. 650.

immerito primum locum obtinent acida mineralia dulcificata; verum neque hæc, neque alia ſunt exhibenda, niſi abſente omni inflammationis metu, evacuatisque apto remedio inteſtinis.

Adhibitis incaſſum laudatis nunc remediis, aquam, glacie aut nive frigidiſſimam redditam, abdomini applicuerunt Medici, & ſimul potandam dederunt feliciſſimo cum effectu. *Hippocrates* (*a*) triginta urceos aquæ frigidæ effundi juſſit ſupra corpus mulieris robuſtæ, quæ a ſumpto medicamine ventre intumuerat cum dolore, dyſpnœa, animi conſternatione; huic ex aqua frigida nec dolor, nec dyſpnœa remiſerant; quinquies mortua viſa eſt, hac affuſione frigidæ ſublevata fuit, bilem copioſam dein dejecit, & vixit. Sexagenariæ hyſtericæ a quartana per hydragoga. & kinkinam ſanatæ ſupervenit tympanites cum dolore. Fotus frigidi, aqua nive frigefacta, ſerum lactis, clyſmata ex oleo, dein diarrhæa islioſa, flatus multos emittens, abdominis tumorem & dolores ſuſtulere; lac aſininum curam abſolvit. *Sauvages* (*b*). *D. Raſt* fomento ex aqua frigida, dein vero gelida, duos tympaniticos Lugduni ſanatos vi-

(*a*) L. 5. epid. obſ. 18.

(*b*) Noſ. meth. T. 2. p. 517.

vidit. Præmiſſis fruſtra nunc laudatis remediis, momente *Sauvageſio* (*a*), mire convenit intus aqua gelida; imo fruſtula glaciei ſunt voranda ad condenſandum flatum. Certe frigus tale ſubitum ſtringit partes ſolidas, & ſimul minuit flatuoſæ materiæ expanſionem, ſicque volumen aëris diſtendentis minuendo, & inteſtinis robur addendo, prodeſſe poteſt. Simul ac autem abdomen ſubſidere incipit, faſciis circumductis firmandum eſſe ſuadet *Ill. Van Swieten* (*b*), ut non tam facile ventriculus & inteſtina dilatari denuo poſſint, ſed reſiſtant rarefactis vaporibus, qui per illorum cava oberrant.

Veteres in illa opinione fuerunt, cucurbitas ex profundo corporis aërem extrahere: ſi enim de cucurbita habet *Celſus* (*c*): *ubi inhæſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit; ſi integra eſt, ſpiritum. Ergo ubi meteria, quæ intus eſt, lædit, illo modo: ubi inflatio, hoc imponi ſolet. Galenus* (*d*) jam monuerat per cucurbitas illico dolores a flatulento ſpiritu ortos tolli, ac ſi incanta-

(*a*) Ibidem.

(*b*) Comm. in Boerh. aph. T. 4. p. 276.

(*c*) Lib. 2. c. 11. p. 83.

(*d*) Lib. 12. meth. med. C. ult. charter T. 10. p. 456.

tamento hoc fieret. Verum hunc effectum non præſtant aërem ex abdomine extrahendo; ſed videntur eundem præſtare, dum humorum copiam & impetum in illum corporis locum, cui immediate adhærent, derivant, ſicque a vicinis partibus avertunt; ſimul etiam nervi, per partem cucurbitæ ſuppoſitam diſperſi, irritantur & dolent ſæpe; atque ita ſolvi poſſunt ſpaſmi in aliis locis nati.

Si autem nullis remediis cedat tympanites, an punctura locum habet? ſi tympanites abdominalis foret, cum ille plerumque putredinis ſoboles ſit, facile apparet, tunc parum ſperari poſſe. Levabitur forte æger a moleſta tenſione; ſed, manente putrido fomite, renaſcetur tympanites. Nec faſciæ hic quidquam juvare poterunt; ſi enim regeneretur elaſticus aër in cavo abdominis, ſummas anxietates faciet, nec poterit ferri ab ægro abdominis compreſſio. Attamen ſi irritis omnibus auxiliis æger cruciatibus in ambitu abdominis torqueatur, qualem olim ſe vidiſſe meminit *Sauvages* (*a*), alias vegetus ſit, nec putredinis in primis viis ſint indicia, unicum ſolatium ex paracenteſi exſpectandum credit, hancque olim non adhibuiſſe illum pœnituit. Quippe mi-

(*a*) Noſ. meth. T. 2. p. 516.

miſera mulier, ad quam accerſitus fuerat, ita cruciabatur tympanitide, ut adhuc integris viribus, facie rubens, mediæ ætatis, mente conſtans, nullis remediis internis ſublevata, eadem die, qua illam inviſerat, fato functa ſit.

Mortuus eſt quidam vir tympaniticus brevi poſt paracenteſin, cujus rei teſtis fuit *Helmontius* (*a*). Verum editus flatus immenſe putridus, & cadaver olebat, quod gangrænam viſcerum arguebat; in quo caſu paracenteſin nihil prodeſſe ſupra dictum eſt, licet forte bono cum effectu in caſu *Sauvageſii* fieri poſſet; quin imo *Cel. Lieutaud* credit multos ægros periiſſe, qui hoc auxilio ſervari potuiſſent. Hæc dicta ſint de paracenteſi inſtituenda in tympanitide abdominali.

Si vero non in cavo abdominis, ſed in ventriculo & inteſtinis, hæſerit aër, non poterit punctura viam aëri facere, niſi pertundantur hæc viſcera. An autem hæc pertuſio hic locum habere poterit? equidem Chirurgi inteſtinum, per parvum foramen, egrediens, aëre diſtentum, ita ut reponi non poſſet, acicula pertuderunt, ut collapſum refundere poſſent; neque aliquid metuendum videtur ab his vulnuſculis; nam flatu exploſo contrahetur inte-

(*a*) Cap. ignotus hydrops p. 416. ad Nro. 44.
Vmelin IV. p. 172.

teſtinum, & diſparebunt tales aperturæ parvulæ, nihilque contentorum inteſtino per illas poterit egredi. Tales inteſtini puncturas ſe felici cum ſucceſſu inſtituiſſe dicit *Paræus* (*a*). Verum hæc vulnuſcula minima erant, & contracto poſtea inteſtino diſparere debebant integre; quod certo non poſſumus ſperare in tympanitide; quin majori acu opus eſt ad paracenteſin abdominis, cum ſæpe una cum aëre adeſſe ſoleat aliqua aquæ copia, & inteſtina, tamdiu aëre diſtenta, multum ſæpe amiſerint de vi ſua contractili; adeoque metuendum foret, ne ex tympanitide inteſtinali, ſequeretur abdominalis, & poſſent per foramen inteſtino factum in cavum abdomiminis delabi contenta inteſtinorum, quæ corrupta dein nova & immedicabilia mala producerent. Ex quibus apparet paracenteſis inutilitas in tympanitide inteſtinali. Equidem *Cel. Lieutaud* credit etiam paracenteſin tentari poſſe, ſi flatus in primis viis contineantur. Aſt incertæ ſane opus aleæ foret hoc tentare; ſed ubi certa pernicies imminet, anceps remedium experiri licet, acerbo prognoſtico præmiſſo, ut famæ Medici conſulatur. Eadem methodo, & iiſdem cum cautelis, deberet tunc paracenteſis inſtitui, ac in aſcite.

Acus

(*a*) Lib. 10. Chap. 36. p. 156.

Acus triquetra tamen deberet eſſe minoris diametri, ut parvum vulnus tantum infligeretur inteſtino, ut eo certius & citius occluderetur.

Quarta indicatio erat debilitata inteſtina corroborare. Id autem obtinebitur remediis roborantibus ſtomachicis v. g. elixirio ſtomachico D. V., liquore viſcerali, & ſimilibus.

Quoniam tamen ſunt varietates hujus morbi, iu quibus prædominatur vel acidum, vel glutinoſum, vel atonia, pro diverſis hiſce conditionibus diverſa auxiliorum genera ſunt prioribus addenda, quæ videſis apud *Cel. Combaluſier* in Pneumato-pathologia Nro. 355.

THE-

THESES.

I.

Tympanitis eſt intumeſcentia totius abdominis levis, elaſtica, ad pulſationem ſonum edens.

II.

Sedes tympanitidis ut plurimum eſt in inteſtinis; rarius in cavo abdominis extra cavum inteſtinorum.

III.

Cauſa *proegumena* tympanitidis inteſtinalis eſt imminuta vis contractilis inteſtinorum, *procatarctica* eſt aer in inteſtinis contentus, eorundem vim con-

tractilem ſuperans, utraque conjuncta cauſam proximam conſtituit.

IV.

Tympanitidi non raro jungitur aſcites, qui ejus curam difficiliorem reddit.

V.

In tympanitide adulta, ſi nulli flatus exeant, nullique borborygmi audiantur, mala eſt prognoſis.

VI.

Tympanitis, ſi adſit irreparabilis inteſtinorum paralyſis, inſanabilis eſt.

VII.

V. S. quam Hipp. tympanitidem ſolvere ait, non conve-

venit, niſi adſit præſens inflammatio, aut proxime futura metuatur.

VIII.

Larga ſubitaque v. s., quam quidam ad ſpaſmos ſolvendos commendant, hic eſt repropanda.

IX.

Inter remedia aeris elaſticitatem minuentia, flatusque pellentia, ſpiritus ſulphuris per campanam primas laudes meretur.

X.

Carminantia ſic dicta remedia ſpaſmos in uno loco excitando, & alios alibi ſolvendo, flatus pellere videntur.

XI.

XI.

Paracenteſis in tympanitide inteſtinali eſt remedium anceps, periculoſum, & plerumque inutile.

XII.

Aſt in tympanitide abdominali, niſi a putredine orta fuerit, aut inteſtinorum perforatione, locum quandoque habere poterit.